

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Albert Frømsen.

Stamtavle, Anetavle

og
Slægtsbog.

Stamtavle, Anetavle og Slægtsbog.

En kort Vejledning til de første personal-
historiske Undersøgelser.

Ved
Albert Thomsen.

Særtryk af »FRA HOLBÆK AMT« 1932

Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri.

H ar De en Stamtavle over Deres Slægt?

De har maaske undertiden tænkt, at det kunde være ganske interessant engang at forsøge at udarbejde en saadan, men saa har Arbejdet siden forekommet Dem alt for besværligt, eller De har givet op, da De naaede det Tidspunkt, da hjemlige Kilder ikke længer slog til og en Fortsættelse kun var mulig efter nogle Arkivbesøg.

I Virkeligheden burde det være saadan, at enhver historisk interesseret Mand eller Kvinde havde nogenlunde god Rede paa sin Slægts Historie, saa man ikke alene vidste, hvem man »stammede fra«, hvad disse Forfædre var for Folk, men ogsaa havde foretaget en ihærdig Indsamling af allehaande Slægtsminder og andre Oplysninger med det Formaal engang at kunne udarbejde en Slægtsbog med tilhørende Stamtavle!

Det er et interessant Arbejde, og det kan i mange Tilfælde have praktisk Betydning, f. Eks. ved Skifteforretninger og i Arvesager. Det sidste ser man jo i let Karikatur, naar Aviserne fortæller om en rig Dansk-Amerikaners dødelige Afgang, og forhaabningsfulde Medborgere, som pludselig mindes en kær Slægtning derovre, foranstalter en hidsig Arkivundersøgelse for at faa Arveberettigelsen konstateret. En saadan feberglødende Interesse for den kære Familie er imidlertid ikke altid lige tiltalende

og holder sig sjældent længere, end til Forhaabningerne er bristet og Sagførerregningen betalt, hvorimod det Arbejde for Udredning af Slægtshistorien, som gøres ud fra mere ideelle Motiver, altid bærer Lønnen i sig selv og skænker den taalmodige Arbejder mange gode Timer.

Vi vil nu her prøve at række en hjælpende Haand til den, der for første Gang giver sig i Lag med et slægts-historisk Arbejde; maaske kan vi fjerne enkelte Sten fra Vejen, saa nogle af de almindeligst forekommende Fejltagelser undgaas. Dog vil det efterfølgende næppe bringe noget nyt for de »viderekomne«, og vi vil ogsaa med det samme bemærke, at vi af flere Grunde helt maa se bort fra de Slægter, hvis Medlemmer i Generationer har tilhørt f. Eks. Godsejer- eller Embedsmandsstanden; deres Stam-tavler foreligger ofte trykt eller kan i hvert Fald for længere Perioders Vedkommende udarbejdes paa Grundlag af trykte Kilder.

Her vil i det følgende blive Tale om tre Ting: først den saakaldte A n e t a v l e, som begynder med de yngste Slægtled og fører tilbage til de ældre; dernæst S t a m - t a v l e n, der gaar den modsatte Vej, og endelig S l æ g t s - b o g e n, som indeholder allehaande Oplysninger om Slæg-tens Historie.

Vi begynder med A n e t a v l e n.

Den har for Dem, hvis De er Begynder i Faget, den store Fordel, at De kan tage fat straks og udfylde nogle af den Rubrikker, og den giver en god Oversigt over Deres nærmeste Familie i »lige Linie«.

Med nærværende Aarbog følger et Skema til en saadan Tavle. Naar De nu har udfyldt det store nederste Felt med Deres fulde Navn, Fødselsdag og -aar, udfylder De de to Felter ovenover med (til venstre) Deres Faders og (til højre) Deres Moders Navne, derover kommer saa Deres to Par Bedsteforældre og de fire Par Oldeforældre, og hvis De er ihærdig og heldig, faar De ogsaa nok engang Rede paa alle de otte Par Tipoldeforældre, men det kan

gerne vare længe og give Anledning til adskillige Arkivbesøg.

Det gaar jo nemlig let nok med de første Sæt Navne, men allerede ved Oldeforældrenes begynder det at knibe. De er jo vel forlængst døde, og hvem kan huske deres fulde Navne og Datoerne for deres Fødsel og Død?

Og nu er ogsaa Tidspunktet kommet, da man maa ud med Lommebogen eller Notereblokken og spørge de ældste af Slægten til Raads. Naar man da saaledes sidder over for de gamle og er godt i Gang med Forhøret, skal man ikke nøjes med at faa de Oplysninger, man netop nu skal bruge, men benytte Lejligheden til at faa saa meget som muligt at vide om Familien og dens enkelte Medlemmer; der bliver let Anvendelse for det i Stamtavlen og siden i Slægtsbogen. Desuden bør man huske, at de gamle, som jo ofte sidder inde med Slægtstraditioner, der gaar over 100 Aar tilbage, efterhaanden falder fra, og der kommer let den Dag, da man fortryder, at man ikke tog Tiden i Agt og fik skrevet op, hvad de berettede.

Under dette Indsamlingsarbejde faar De en Del Navne og Data for en Mængde af Familiens Medlemmer, mange flere, end De skal bruge til Anetavlen; der er Deres Forældres Søskende og Deres Bedsteforældres, foruden en Vrimmel af Fætre og Kusiner, som det er svært at bevare Overblikket over.

Derfor kan De nu begynde at stille en *S t a m t a v l e* op. Men medens Anetavlen omfattede baade Deres Faders og Moders Slægter i opadstigende Linie, saa kan De i Stamtavlen kun arbejde med den ene af Slægterne, fordi der jo skal begyndes med den ældste kendte Person. De fleste vælger den fædrene Slægt, vel især for Stavnnavnets Skyld; men der er ogsaa adskillige, der giver sig i Lag med Moderens, som maaske er lettere at udarbejde eller rigere paa kendte og interessante Personligheder. Imidlertid »stammer« vi jo lige saa meget fra den ene som fra den anden af Slægterne, og det rimeligste vilde der-

for være, om man ofrede begge den samme Energi og Interesse. Men een ad Gangen.

For Oversigtens Skyld kan man, rent skitse-mæssigt stille Stamtavlen op paa et stort Stykke Papir, helst dobbelt saa bredt som højt, thi — i hvert Fald foreløbig breder Slægten sig nok mere til Siderne, end den rækker tilbage, opad i Aarhundrederne.

Nu melder sig det store Spørgsmaal: Hvem skal vi begynde med? Man hører undertiden Folk tale om deres »Stamfader«, og det er jo egentlig et temmelig ubestemt meligt Væsen, eftersom selv den mest middelalderlige og sagnomvundne Stamfader jo maa have sin Fader, Farfader osv. Men et Sted skal man jo begynde, og de fleste vælger vel at aabne Stamtavlen med den ældste kendte Mand af Slægten, man har kunnet komme tilbage til, efter at Kirkebøger og andre Arkivsager er gennemført, og alt Haab om yderligere Fund er udelukket.

Adelige Slægter begynder ofte deres Slægtsregistre med den Mand, som i sin Tid fik Adelspatentet; han er Ættens Stamfader. Saaledes kan jo ogsaa borgerligt beskudne Stamtavler begynde med den første Mand, som bar Slægtsnavnet.

Eller sætter vi, at en af Deres Forfædre i 1750 indvandrede til Holbæk og tog Borgerskab der, da vil det nok være vanskeligt*) at finde, hvor han kom fra og derigenem udrede de ældre Slægtsled, og saa er der altsaa ingen Tvivl om, at han maa være Topfiguren paa Stamtavlen.

Men i mange Tilfælde er man saa uheldigt stillet, at der ingen Sikkerhed er for, at der ikke i Arkiverne kan graves endnu ældre Slægtsmedlemmer frem end dem, man nu mener er de ældste, og derfor skal man ikke fare for hastigt til at renskrive sin Stamtavle.

Eftersom dette jo kunde lyde temmelig trøstesløst,

*) Overmaade ofte har Købstædernes Borgerskabsprotokoller nemlig ingen Oplysning om Mandens Herkomst og Hjemstavn.

Johan Ottosen Grundtvig, f. 22.-11. 1734 paa Sejerø. Stud. 1750 fra Roskilde, cand. theol. 1754, forrettede Tjeneste som Kapellan flere Steder, sidst hos Faderen (i Vallekilde). 20.-10. 1766 Sognepr. til Odden, 10.-7. 1776 til Udby og Ørslev, død 5.-1. 1813 i Udby.

Gift 4.-10. 1768 paa Annebjerg m. Cathrine Marie Bang, f. 1.-7. 1748, død 17.-9. 1822, Dtr. af Kommerceraad, Forv. over de kgl. Godser i Odsherred Niels Christian Bang og Hustru Ulricka Schwane.

Børn 1—7:

1. *Jacob Hansen Gr.*, f. 17.-5. 1771 i Odden, d. s. St. 21.-3. 1775.
2. *Otto Gr.*, f. 20.-10. 1772 i Odden, Stud. 1789, cand. theol. 1794, Sognepræst 1798 t. St. Jørgens og St. Ibs, 1800 t. Torkildstrup og Lillebrænde, 1823 til Gladsakse og Herlev, d. 14.-1. 1843 i Gladsakse. Gift 8.-9. 1798 i Kbh. med Marie Amalie Balle, Dtr. af Sjæll. Biskop Dr. Nicolai Edinger Balle og Hustru Frederikke Severine Grundtvig.

Børn a—h:

- a) Nikoline Friderikke Marie Gr., f. 1800, d. 1858.
 - b) Johanne Severine Gr., f. 1801, d. 1881, g. m. Sognepræst Johannes Angel Sørensen i Smidstrup.
 - c) Johan Edinger Balle Gr., f. 1803, d. 1804.
 - d) Ulrika Eleonora Gr., f. 1805, d. 1864, g. m. Snedker Hans Christian Jørgensen i Gladsakse.
 - e) Bolette Charlotte Gr., f. 1808, d. 1880, g. m. Sognepræst Ludvig Blædel i Kjeldby.
 - f) Johan Edinger Gr., f. 1811, d. 1830.
 - g) Chatarina Elisabeth Gr., f. 1814, d. 1900.
 - h) Carl Christian Frederik Gr., f. 1817, d. 1818.
3. *Jacob Ulrich Hansen Gr.*, f. 15.-9. 1775 i Odden. Stud. 1795, cand. theol 1798, Præst v. de d. Kolonier paa Guineakysten 1799, død der 3.-9. 1800. Gift m. Anna Marie Adolph.

Barn:

- Cathrine Marie Gr., f. 1799, d. 1823. G. m. Kbm. i Vordingborg Peter Holger Wind Grønvold.
4. *Niels Christian Bang Gr.*, f. 22.-11. 1777 i Udby. Stud. 1796, cand. theol 1800, 1802 Præst v. de d. Kolonier paa Guineakysten, død der 1803.
 5. *Ulrica Eleonora Gr.*, f. 1778 i Udby, død s. Aar.
 6. *Ulrica Eleonora Gr.*, f. 1782 i Udby, død s. Aar.
 7. *Nicolaj Frideric Severin Gr.*, f. 8.-9. 1783 i Udby.

foreslaar vi altsaa, at De paa et tidligt Tidspunkt placerer de Navne, De har samlet, paa en foreløbig Stamtavle; det er et ganske morsomt Arbejde, og det giver Dem Overblik baade over, hvad De har naaet, og hvad De mangler. Og blot De som sagt ikke udstyrer Tavlen altfor pompøst, er det jo ingen Sag at skrive den om, naar Pladsen ikke længer slaar til.

Hvad selve Opstillingen angaar, da frembyder den vist ingen Vanskeligheder. Vi har her som Eksempel gengivet et Uddrag af den grundtvigske Slægts Stamtavle, Grundtvigs Forældre og Søskende; Slægten har jo stærk Tilknytning til vor Landsdel. Den er opstillet, som man ofte bruger, naar Stamtavlen skrives Side for Side; men det er lettere og overskueligere at stille den op paa et stort Ark paa den sædvanlige Maade.

Den skitserede Stamtavle, som De nu har lavet, viser særdeles tydeligt, at De mangler en hel Mængde Navne og Data. For de nulevende Familiemedlemmers Vedkommende lader Sagen sig lettest ordne derved, at De sender hver enkelt Familie et »Spørgeskema«, som De venligst beder dem udfylde og tilbagesende.

Endelig er der endnu et Par hjemlige Kilder, der maa tages i Betragtning. Først F a m i l i e b i b e l e n, hvis De har noget i den Retning. De gamle plejede nemlig at notere vigtigere Begivenheder som Fødsel, Død og Bryllup forrest eller bagest i en Bibel eller et Ny Testamente. Her kan ofte findes gode Oplysninger. Saa er der de gamle S l æ g t s p a p i r e r i Chatolskuffen: Skøder, Skifter, Skudsmaalsbøger, Koppe- og Daabsattester, Breve o. l. Altsammen overmaade værdifuldt. En Tur paa K i r k e g a a r d e n for at studere Monumentindskrifter maa ogsaa anbefales.

Antagelig vil De allerede nu være klar over, at ikke alle Kilder er lige gode, og De har sikkert faaet opgivet adskillige gale Aarstal og Datoer, som De efterhaanden skal have korrigeret. Det siger jo sig selv, at en Grav-

stensindskrift eller en gammel Mands mundtlige Oplysninger ikke rangerer paa Linie med Kirkebøgernes, hvad Navnes og Datoers Paalidelighed angaar.

Vi tog, da vi begyndte, Forbehold over for de almindeligst kendte Patricierslægter, hvis Stamtavler enten forlængst er udarbejdet eller i hvert Fald maa udarbejdes efter andre Linier, end vi her kan gøre Rede for. Men De i Deres Slægt f. Eks. en Præst, en Officer, en Læge eller en Embedsmand, saa er der en Mulighed for, at De i trykte Kilder kan finde hans Data, idet der findes Haandbøger (Stater) for de fleste Stænder; vi vil bare minde om en af de mest benyttede: Wibergs »Præstehistorie« og dens Fortsættelse. Men det vil føre for vidt at opregne alle disse Værker her. De skal alligevel søges paa et Bibliotek, og der vil Personalet med stor Beredvillighed hjælpe Dem til Rette og skaffe Dem de Bøger, De skal bruge.

Har De nu — i hvert Fald foreløbig — afsluttet Deres Arbejde hjemme og paa Biblioteket, saa er Tidspunktet kommet, da De maa søge videre paa Arkiverne, først og fremmest paa Landsarkivet ved Jagtvej (aabent 11—5). Og her kan det ikke nytte, at De møder op og fremsætter et troskyldigt Ønske om at faa at se, hvad man har om Deres Slægt; der ligger ikke noget parat til Dem; De skal selv have Sliddet — og Glæden — ved at finde det.

Meget vigtigt er det, at De forbereder Deres Arkivbesøg godt. De maa notere op, hvilke Spørgsmaal De vil have klaret. Naturligvis maa De have lidt Kendskab til gotisk Skrift; næsten alle de Bøger og Papirer, De skal undersøge, er skrevet med de saakaldte »danske« Bogstaver. Øvelse kan erhverves hjemme, f. Eks. ved Studium af gamle Breve, Skøder o. l. Thi ganske vist er Arkivpersonalet overmaade hjælpsomme Mennesker, som gerne

bistaar ved Tydningen af et »ulæseligt« Ord, men man kan ikke forlange, at de skal hænge over ens Stol hele Tiden; man maa selv kunne arbejde.

Allerførst skal De jo nok i Lag med Kirkebøgerne. De blev indført c. 1645, men det er desværre ikke almindeligt, at de ældste endnu findes; brændte Præstegaarden, brændte Kirkebøgerne som Regel ogsaa. De ældste er vanskelige at benytte for Begyndere i det ædle Arkivstudium; de er daarligt førte, svære at læse og ofte stærkt medtagne af Alderdom. De bestaar gerne af flere Afdelinger: Døbte, viede, begravede og endelig Kirkegangskoner og »publique absolverede« (de aabenbare Skriftemaal). Som oftest er kun Daabsdagen og ikke Fødselsdagen indført; heller ikke Dødsdagen, men Begravelsesdagen.

I Løbet af 1700'erne bliver Kirkebøgerne bedre og udførligere, men helt tilfredsstillende Form fik de først efter Frederik d. 6.' Forordning 1812. Fra nu af skulde de føres i to Eksemplarer, hvoraf det ene fandtes hos Præsten, det andet hos Læreren. De fik faste Rubrikker for »fødte af Mandkøn«, fødte af Kvindekøn, konfirmerede Dreng og Piger, viede, døde af Mandkøn og af Kvindekøn, og desuden de ofte værdifulde Lister over Tilgang og Afgang i Sognet (især omfattende den tjenende Stand). Paa Landsarkivet har man Præstens Kirkebøger (Hovedministerialbøgerne) til ca. 1890.

Søger De nu f. Eks. Deres Farfaders Fødselsdag og -aar, og De ved, at han døde i 1898 i en Alder af ca. 70 Aar, kan De altsaa lede efter ham i Sognets Kirkebog omkring 1826—30; findes han ikke deromkring, er han muligvis indvandret fra et andet Sogn, og De kan da gennemgaa Tilgangslisterne for en længere Aarrække; men i Stedet derfor vil vi hellere raade Dem til at se efter i Folketællingslisten fra 1880; her vil De finde hans Fødested opgivet. Men hvis De nu er heldig og finder ham under »Fødte af Mandkøn«, saa faar De samtidig hans

Faders Navn. (Husk under dette Søgearbejde, at Efternavnene stadig skifter: Anders Hansens Søn hedder Andersen, og Datteren Andersdatter.)

Den nyfundne Oldefaders Fødselsdag kan De maaske finde ved først at oplede hans Bryllup og se, om ikke hans Alder er opgivet der, og saa gaa videre tilbage i de gamle Kirkebøger.

Men til en Stamtavle skal man jo ogsaa bruge de mange Søskenderækker i de enkelte Slægtled. De er ofte besværlige at finde; har man god Tid og ikke for omfangsrige Kirkebøger, kan man naturligvis blade dem igennem fra Ende til anden og notere alle dem, man skal bruge. Dog er der ogsaa Genveje at gaa.

Man kan prøve Skifteprotokollerne, som ogsaa findes i Landsarkivet (naar undtages de nyere, som endnu ligger ude i Dommerkontoets Arkiv). Men man maa helst straks give Arkivpersonalet Besked om, hvem man søger, hvad vedkommende var, og naar omtrent han levede, fordi Skiftevæsenet sorterede under mange forskellige Myndigheder. Opgiver De nu f. Eks., at Deres Oldefader døde 1849, saa faar De i Skiftet efter ham sandsynligvis Oplysning om hans Hustru og alle Børnene, maaske ogsaa fjernere Slægtninge, og desuden om hans økonomiske Forhold, Formue og Gæld og om Arvens Fordeling. I Registreringslisterne finder De sikkert alt Husets Indbo optegnet, maaske endda Stue for Stue, et lille kulturhistorisk Billede, som De ganske vist ikke kan bruge i Stamtavlen eller i Anetavlen, men som er svært godt Stof til Slægtsbogen.

Det skal imidlertid ikke skjules, at Skiftet i adskillige Tilfælde ingen Hjælp kan yde, idet der jo ikke foretages Skifte ved ethvert Dødsfald eller hvis der kun er een Arving.

Folketællingslisterne er ligesom Kirkebøger og Skifter særdeles værdifulde Kilder for Personalhistorikeren. De findes i Rigsarkivet (overfor Rigsdagstrap-

pen, aabent dagligt 10—5). Den ældste er Folketællingen i 1787; man rekvirerer det Sogn, man skal bruge, og finder her Personernes fulde Navne, Alder, Stand, Stilling og Næringsvej, derimod ikke Fødselsdag og -aar.

Listerne fra de følgende Tællinger i 1801, 1834 og 1840 er omtrent ordnet som i 1787, men fra 1845 indføres en Rubrik om Fødestedet; naar man altsaa i Listen ser, at en Mand er født i Jyderup og i 1845 var 60 Aar gammel, kan man let lede ham op i Kirkebogen ca. 1785 og faa Oplysning om hans Fødselsdag og hans Forældres Navne.

Folketællingerne i 1850, 1855 og 1860 giver intet videre nyt; derimod er Skemaet i Tællingerne 1870, 1880 og 1890 — de sidste, der er tilgængelige — udvidet betydeligt.

En anden værdifuld Kilde — som ogsaa findes i Rigsarkivet — er Ekstraskatmandtalslisterne. Naar en Prinsesse skulde giftes, naar Krig og Orlog plagede Landet, eller ved andre ekstraordinære Lejligheder, hvor Riget fattedes Penge, udskrev man en Ekstraskat, og Skattemandtalslisterne findes endnu; de giver som Regel bedst Besked om de velstillede Befolkningslag, men i mange Tilfælde har man ogsaa fundet det Umagen værd at stige helt ned til Bønderne efter Penge (f. Eks. i 1682 og 1762), og selv om her ikke er mange Oplysninger at bjærge til vor Stamtavle, saa faar vi i hvert Fald nogle Navne. Det vil føre for vidt at komme ind paa alle disse Mandtal her; vi vil henvise til Arkivar Carl Christiansens Redegørelse i »Fortid og Nutid« IV, 18 ff. Ogsaa Lægdsrullerne (efter 1789) er værdifulde Kilder; her findes opført den unge Mands Fødested, hans Faders Navn og hans Flytninger fra Sted til Sted.

Paa utallige andre Omraader kan der baade i Landsarkivet og i Rigsarkivet foretages personalhistoriske Undersøgelser, som i mere specielle Spørgsmaal kan give rigt Udbytte, men disse Undersøgelser vil »Begyndere« — ja,

som Regel ogsaa »Viderekomne« — vanskeligt kunne foretage uden at raadføre sig med Arkivpersonalet, og vi vil derfor nøjes med de Anvisninger, vi allerede har givet, paa de Arkivsager, som er af størst Interesse og lettest at benytte for den begyndende Personalhistoriker.

Vi vil slutte dette Afsnit med at minde om, at De ved Arkivarbejdet ikke alene skal forøge og komplettere det Materiale, De har faaet gennem hjemlige Kilder og trykte Kilder, men tillige foretage en kritisk Revision af en hel Del af det, især Navne og Data. Værdien af Deres Arbejde er jo afhængig af, hvor omhyggeligt og nøjagtigt det er udført.

Efter hvert Arkivbesøg vokser Deres Stamtavleskitse, bliver fyldigere og spænder over stadig flere Slægtsled og Enkeltpersoner, og snart kommer vel det Tidspunkt, da De kan gaa i Gang med Renskrivningen, den endelige Opstilling.

Det kan gøres paa flere Maader. Mange vil stille den op paa et stort Stykke Papir; det er meget overskueligt. Andre vil foretrække at have Stamtavlen i Bogform; dette Princip er brugt Side 149.

Det letteste er at købe en Bog, indrettet til det samme og forsynet med skematrykte Sider, parat til Udfyldning. Vi kan især anbefale »Familie-Stambogen«, udgivet af Max Grohshennig, Kbh. 1929*). Den indeholder, foruden 106 Stamtavlesider, tillige en Anetavle. Ogsaa den af Martin P. Rudum udgivne »Ættetavle« (Rasm. Hansens Bogh., Odense) er udmærket.

Vi kommer derefter til det tredie Led i dette Arbejde, Slægtsbogen eller Slægtebogen, som det hed i gamle Dage.

Den skal man samle Stof til i Aarevis, inden man

*) Faas hos Udgifveren, Kochsvej 9, Kbh. V., Pris: 3 Kr.

begynder at renskrive den; først naar man er sikker paa, at der ikke er store Chancer for at faa flere Oplysninger om de ældste Slægtled, tør man begynde Udarbejdelsen. Det er jo det rimeligste at lade Bogen omhandle samme Slægt som Stamtavlen. Denne kan saa, hvis Formatet passer, indbindes sammen med Bogen. Hist og her lader man indsætte hvide Blade (eller tynd Karton) til at klæbe Portrætter eller andre Billeder op paa.

Materialet til Bogen faar De mange Steder fra. Vi har allerede nævnt nogle: de Gamles Fortællinger, Famili papirerne, Breve, Dagbøger, o. l. I Landsarkivet er der Skifterne og desuden Skøde- og Panteprotokollerne*), hvor Ejendomshandeler, Laan o. l. kan studeres; her gives ogsaa ofte Beskrivelser af de paagældende Ejendomme; endnu bedre findes i Brandforsikringsprotokollerne, fra ca. 1760. I særlige Tilfælde kan Auktionsprotokollerne give værdifulde Oplysninger; Tingbøgerne ligeledes, men de er blot vanskelige at bruge, fordi der ingen Registre er til dem. Endelig maa vi nævne Matrikelbøgerne og de andre Arkivalier, som hører under Matrikuleringen (Matrikulskontorets Arkiv, Kristiansgade 6).

Foruden disse særlig værdifulde Kilder, som giver det grundlæggende Materiale, er der i de forskellige Arkiver en Mængde andre af mere speciel Art, som man efterhaanden lærer at benytte.

Til Hjælp for Arkivgranskere foreligger der et Par Vejledninger, som vi meget vil anbefale til nærmere Studium:

Kr. Erslev: Rigsarkivet, en Oversigt. Kbh. 1920.

Georg Saxild: Om Arkivvæsen. Kbh. 1923.

Sv. Aakjær og C. Bokkenheuser: Sognet og Byen. Viborg 1931.

*) Foruden Hovedregistre findes der Register i hver Bog; de er i ældre Tid altid ført efter Fornavn.

Eiler Nystrøm: Om Personalthistorie (i »Meddelelser fra D. hist. Fællesforening«, I, 1909—13).

Holger Hjelholt: Vejledning i hjemstavns- og slægtsforskning (i Beretn. om 2. danske Hjemstavnskursus, Odense 1925).

Og desuden findes der i »Fortid og Nutid« en Mængde højst værdifulde og meget nyttige Vejledninger og Oversigter:

Thomas B. Bang: Lensregnskaberne, 1. Bind, S. 141.

P. Severinsen: En historisk Kilde (Brandtaksationerne), 1. Bd., S. 185.

Gunnar Knudsen: De d. Matrikler og deres Benyttelse, 2. Bd., S. 1.

E. Marquard: Folketællingerne og deres Benyttelse, 3. Bd., S. 137.

Sv. Aakjær: Dansk Landsbyhistorie 1844—1600, 4. Bd., S. 147, og 5. Bd., S. 214.

C. Christiansen: Om Amtsregnskaberne som hist. Kilde, 4. Bd., S. 2.

Holger Hansen: Oversigt over Sjællands Bispearkiv og Stiftsøvrighedens Arkiv, 5. Bd., S. 45.

Holger Hjelholt: Købstædernes Skøde- og Panteprotokoller, 6. Bd., S. 32.

S. Nygård: Anvisning til at drive hist.-topogr. Studier, 7. Bd., S. 1.

Vict. Hermansen: Registratur over Kirkeregnskaberne fra Sjællands Stift, 8. Bd., S. 81.

Er De saa engang ad Aare færdig med Deres Arbejde, tør vi ikke anbefale Dem at søge at faa Bogen trykt og udgivet offentligt; for det første er det en dyr Fornøjelse; for det andet er det — ud over den nærmeste Slægt — saa forsvindende faa, der har Interesse af at læse den. Det kan endda somme Tider knibe med Begejstringen fra Familiens Side, og De lærer snart at forstaa, at selv om De er blevet en stor Profet paa Deres særlige Omraade, saa er De i det Stykke ligesom andre Profeter ikke agtet i Deres Fædreland. Deres Arbejde isolerer Dem; De vil stadig blive mindet om, at De arbejder til ingen Nytte, og det var bedre, De tog Dem noget andet for. De vil stadig lide Skuffelser, naar De, varm og ivrig, søger

at delagtiggøre andre i Deres Opdagelser, men det kan maaske være Dem en Trøst, at De i den Henseende deler Vilkaar med de fleste andre, der har Interesse ud over Dagen og Vejen.

Men saa er jo ogsaa Glæden Deres egen, den store Glæde over det uventede Fund, som faar Regnestykket til at gaa op, Glæden over at se de mange Led føje sig sammen til en Helhed, og over det intime Kendskab, De efterhaanden faar til de henfarne Slægter, saa de enkelte ikke mere er døde Navne, Muld og Ben under en Marmorplade, men viser sig for Dem som levende Mennesker, der engang har slidt og stridt, jublet og sørget som vi, selv om deres Kaar var ganske jævne, og de ingen Berømmelse har efterladt sig. Og endelig skænker Arbejdet Dem den levende Følelse af Samhørighed med Forfædrene, saa Kendskabet til deres Liv, deres Evner og Lidenskaber, deres Fejl og Svagheder bringer Dem til bedre at forstaa Deres egne. For det er jo ikke alene Møbler og Skilderier, vi arver fra vore Forfædre!

Dermed ønsker vi Dem Lykke og Held til Arbejdet!

